

איתרות ומאיד ממעורבות

בית מדרשו של המגיד

סיכום ותמצות דברי תורתו של המגיד

בענין העלאת המידות למחשבה קדומה

במאמר זה שלפנינו מבאר המגיד שני עניינים הנראים לכאורה כשני סוגיות נפרדות בתורת החסידות:

האחת היא סוגיית 'אנא אמלוך' שהיא סיבת ה'שבירה' שהתרחש בבריאה הרוחנית, וכפי שמבואר היטב במאמר זה, **והשניה** היא סוגיית 'העלאת הניצוצין', שאמנם היא המשך של הסוגיא הראשונה כפי שמתוארת בתורת הקבלה, שהרי על ידי ה'שבירה' ירדו הניצוצות ממקומם הרם לעולמות התחתונים ולדרגות התחתונות, ועבודתינו היא להעלותם לשרשם ולתקנם, אבל לכאורה אין ברור היטב מה השייכות של הסוגיא הראשונה לפרשתן ולענין שנתבאר במאמר זה בענין העלאת הניצוצין, כיון שבפשטות רבינו אינו מבאר את דרך העלאת הניצוצין איך היא, ואיך מתוקן בזה הענין של 'אנא אמלוך'.

והנה בחלק הראשון של המאמר מבאר רבינו שבאמירת 'אנא אמלוך' נכללים שני הניגודים, ה'רצון להשפיע' של הקב"ה על ידי שרוצה למלוך על כלל ישראל ולהטיב להם, שהוא תכלית הענווה, שהוא הגדלות האמיתי והנכון, שהוא גם מקור החיים לכל העולם, והשני הוא ה'רצון לקבל' שמתהווה על ידי אמירת 'אנא אמלוך' של התחתונים, שכשהם רוצים למלוך ולהתגדל על אחרים שחושבים שהם תחתונים מהם במעלות, ולהתגדל על ידי שמתכבדים בגדלותם ובמעלותיהם על פני האחרים, על ידי זה מסלקים מעצמם את מקור החיות הנובע אליהם מלמעלה מהם, כיון שתולים חיותם ומעלותיהם במי שלמטה מהם.

ואמנם דברי תורה עניים במקום אחד ועשירים במקום אחר (ירושלמי ראש השנה פרק ג הלכה ה), ועל פי המבואר בספרי תלמידי רבינו יבואר הענין, שמדויק בדברי רבינו שירידת יעקב אבינו למצרים היתה על מנת להעלות הניצוצין, ולכן רצה לרדת ביודעין ממדריגתו לבחינת 'מצרים' שמכונה "ערוות הארץ" מכיון ששם שורים המדריגות התחתונות שנפלו לשם על ידי ה'שבירה', וכל זאת על מנת לעשות נחת רוח לבואר יתברך שמו, שעל ידי העלאת הניצוצין מעלים לו בחינת 'מיון נוקבין' שהם השתוקקות בני ישראל לקבל ולהתדבק בבוראם כדי לעשות לו נחת רוח ותענוג.

ובזה יבואר כוונת רבינו בהקדימו את ענין ה'אנא אמלוך' שיש בו שני אופנים, והאופן המתוקן הוא כשהוא על מנת להשפיע ובאופן שהוא בעצם תכלית הענווה - היפך ההתייהרות שב'אנא אמלוך' שהוא שורש השבירה, וכפי שמבאר רבינו במקומות אחרים, שהאופן המתוקן והרצוי לפניו יתברך הוא שבני ישראל יתדבקו ב'רצון לקבל' על מנת להשפיע לבוראם.

מגיד מראשית

תורתו של המגיד זיע"א לפרשת השבוע

'וְהִיא הָאֵכָל לְפָקֶדוֹן לְאַרְצֵי וְגו'' (בראשית מא לו).

כִּי הִנֵּה שְׁבַע שָׁנִי שְׁבַע וְשִׁבְעֵי שָׁנִי רָעַב שְׁהִיהָ בְּמִצְרַיִם הֵם בְּסוּד (משלי כ כא) **נְחֻלָּה מְבֹהֶלֶת בְּרֵאשִׁיטָה וְאַחֲרֵיהָ לֹא תִבְרָךְ**, ופירש רש"י שמי שממהר לחטוף את טובו ופרנסתו בלא הכנה ראויה - מפסיד לבסוף, **בְּסוּד** הנאמר בפרשת וישלח (בראשית לו ג ובמהשך הפסוקים) על כל אחד משבעת מלכי אדום, **וַיִּמְלֹךְ וַיָּמָת**, כמבואר בכתבי האר"י ז"ל, שאותם מלכים הם המידות העליונות, ונקראים 'מלכים' מכיון שאופן התגלותם בתחילה היה בבחינת 'אנא אמלוך', והיא סיבת שבירתם כפי שיתבאר להלן **דָּאֵם לֹא כֵן מִן הָרְאִי שְׁהִייה שְׁבַע שָׁנִי הָרָעַב בְּרֵאשִׁיטָה, בְּסוּד חֲשִׁכָה קוֹדֶמֶת לְאוּרָה** כמו שכתוב (בראשית א ה) 'וַיְהִי עֶרֶב - וַיְהִי בּוֹקֵר'.

אֲךְ מִזֶּה מוֹכַח שְׁשֵׁבַע שְׁנֹת הַשּׁוֹבַע הֵיוּ בְּסוּד שְׁבַע מַלְכִים דְּמִיתוּ שבעת המידות שנקראים 'מלכים' משום שהיו בבחינת גדלות (בשלב הראשון שנתגלו המידות מהאין סוף יתברך אל העולמות כלומר מבחינת האין ליש), **שֶׁהַגְּדוּלוֹת בָּא בְּתַחֲלָה וְעַל יָדֵי זֶה בָּאוּ לִידֵי מִיתָה**, ונתבאר בדברי האר"י ז"ל, שבבעולם זה, (שלא כבעולם שלמעלה ממנו שהוא שורש כל המידות כפי שהם באחדות גמורה והתכללות מוחלטת), יצאה כל מידה ומידה לעולם כשהיא נפרדת מחברותיה המידות האחרות, קודם כל יצאה העליונה מכל שבעת המידות שהיא חסד, ורצתה לקבל את השפע של כל המידות, ולא יכלה לקבל את הכל ולכן נסתלק ממנה האור וזהו שבירתה ומיתתה, ואחר כך גבורה ורצתה לקבל את השפע מכל המידות ונשברה וכו', נמצא שהשפע של כל מידה שנתגלתה בעולם זה (שנקראת עולם הנקודים), ירד באופן של 'גדלות' (כפי שעתידי להיות אחר כך כשהיא תהיה כלולה מחברותיה ומושלמת בכל בחינותיה), וזה גרם להסתלקות השפע, מטעם שיתבאר לקמן בדברי רבינו.

ועתה חוזר ומבאר מה היא הגדלות שהיתה בתחילה, ומבאר שפך אחד מהמידות אשר בעולם ה'נקודים' **אָמַר 'אֲנִי אֶמְלֹךְ'** שמכיון שנעשו בבחינת יש גמור, כלומר שנתרחקו מהשורש של כל המידות, שבו מאירה מידת 'אין', לכן כל מידה נפרדה מחברתה ורצתה להיות רק היא לבדה מושלת על כל העולמות, לא היו יכולים לקבל את האור האלוקי שהוא בבחינת אין סוף.

וְהִנֵּה מִדַּת מַלְכוּת מהותה ובחינתה היא **שֶׁמְקַבֶּלֶת מִמְדְּרַגַת תַּחְתּוֹנִים. כִּי הָאָדָם שְׂמַמְנִים אוֹתוֹ לְמַלְךְ הוּא כְּמוֹ שְׂאָר בְּנֵי אָדָם**, ואין המלוכה ראויה לו מחמת מידותיו ומעלותיו, **רַק רְצוֹן הָעֵבֶדִים הִיא לְמַנּוּתוֹ לְמַלְךְ** ואינו כמידת החכמה, שהחכמה עצמה מכרזת על מעלותיו של החכמה ואין צריך למנותו למלך אלא חכמה מתפשטת ומודיעה על מעלותיו.

וְלִהְיֹתָה מְדְרַגָּה תַּחְתּוֹנָה מְאֹד, כִּזּו שְׂצָרִיכָה לְקַבֵּל מְעַבְדִים שהיא הנהגה שהיא בבחינת 'מוחין דקטנות', כיון שהמלכות תלויה בכל עת לפי דעתם של העבדים שדעתם קטנה, **עַל כֵּן רְגִלְיָה יְרֹדוֹת מוֹת** (משלי ה ה), מכיון שהרצון למלוך הוא דבוק ב'רצון לקבל' נמצא שהוא דבוק רחמנא ליצלן ברצון שהוא מקור המוות וריחוק מהרצון העליון.

וּמִזֶּה תוֹכַחָה מְגַלָּה לְמִי שֶׁמְתַנַּשָּׂא בְּאִיזָה מְדָה עַל שְׂאָר אֲנָשִׁים לֵאמֹר שֶׁהוּא חָכֵם יוֹתֵר מֵהֶם, אוֹ שֶׁהוּא יָרָא יוֹתֵר מֵהֶם מהקדוש ברוך הוא וממילא הוא חשוב יותר לפי דעתו, **אֲזִי רָאָה וַיִּתְבוּנֵן עַל הַתְּנַשְׂאוֹת זֹאת שְׁבָאָה בִּלְבוֹ, שִׁזְהוּ בְּאֵמַת עֲצָמוֹת הַמַּחֲשֵׁבָה 'אֲנִי אֶמְלֹךְ'**, השורש של המחשבה הזאת הוא מאותו עולם שנקרא 'אנא אמלוך' שממנו נמשכת התשוקה למלוך על אחרים, והלוא מחשבה זאת היא שורש השבירה של כל המידות וכדלעיל, שהרי מהותה של מחשבה זאת **שֶׁהוּא מְקַבֵּל תְּעֻנּוֹג מִמְדְּרַגָּה תַּחְתּוֹנָה מְמַנּוּ**, מהתענוג שהוא מולך על מי שלמעלה מלמטה.

לְמַצְרִים. הַכּוֹנֵה בְּזָה מהו אותו רכוש גדול שהביא הקדוש ברוך הוא מכל הארץ למצרים, ומבאר שהם **נִיצוּצֵי הַקְּדוּשָׁה הַמִּפְרָזִים בְּכָל הָאָרְצוֹת, הַבִּיָּאִים הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ לְמַצְרִים** באותם שנים של רעב, שכל העמים בא למצרים ושלילמו ליוסף על מזונותיהם עד שנתעשר, **כְּדִי שְׁיַעֲלוּם בְּנֵי יִשְׂרָאֵל מִמִּצְרַיִם** אחר כך בכוח שדבדבו בהם הניצוצות.

ועל פי דברי הזוהר יובן הפסוק (שם מא לו) 'היה האוכל לפקדון לארץ', **וּפְקֻדוֹן לְשׁוֹן יְחֻד, כְּמוֹ** (יבמות טב:) **'לְפַקֵּד אֶת אֲשֵׁתוֹ'** שהכוונה שם לרצותה ולדבר אל לבה שיתייחדו במחשבה אחת, **וְזֶהוּ וְהִיא הָאֶכָּל לְפַקֵּדוֹן לְאָרֶץ,** דְּהֵיִינוּ שניצוצות הקדושה הנקראים 'אוכל' משום שעל ידם ישראל מפרנסין לאביהם שבשמים בהעלאתם, הם הכנה ל'יחוד' שהוא ההשפעה **לְאָרֶץ, דְּהֵיִינוּ מְדַרְגָּה תַּחְתּוֹנָה שְׁנִקְרָא אָרֶץ** בחינת המלכות שהניצוצות משוקעים בה, וכשהם עולים למעלה לשרשם אז גם היא שכוללת את כל כוחות אלו עולה עימם. וממילא עולה **וּמְתִיחֶדָת** השכינה **לְמְדַרְגָּה עֲלִיוֹנָה** בחינת 'קודשא בריך היא' - אור החכמה - המשפיע לה, **עַל יְדֵי הַעֲלָאת הַנִּיצוּצוֹת מִן הַשְּׂבִירָה, דְּהֵיִינוּ** שהם גורמים על ידי התענוג שהם מעלים למעלה, **הַעֲלָאת מִיַּיִן נוֹקְבִין** העלאת הרצונות של הניצוצות להתדבק באביהם שבשמים, הנקרא 'מיין' (אהבת) 'נוקבין' (המקבלים), והם מעוררים היחוד וההשפעה של הקדוש ברוך הוא המשפיע לכל, והנקראת 'מיין דכורין' (דכר - בחינת זכר המשפיע), **וְדִי לְמִבִּין.**

אִמְלָךְ, וְהַשְּׂנִי אֵין מְלָךְ בְּלֹא עֵם, במחשבה זאת נוסדו שני יסודות בבריאה, ותכלית שני מחשבות אלו הם כדי להשפיע, היינו שחשב אני אמלוך, ובבת אחת חשב גם כן אין מלך בלא עם היינו שייסד את הכלל הזה שדרכו של המלך להשפיע לעם, שמחשבה זאת הכריחה את מציאות בני ישראל שימליכוהו על ידי קיום המצוות, ונמצא שמחשבת הקב"ה **אֵנָּה אִמְלוּךְ** היא רצון להשפיע.

וְהִנֵּה מַחְשַׁבְת 'אֵנָּה אִמְלָךְ' בְּמַחְשַׁבְתָּה קְדוּמָה במחשבת הקדוש ברוך הוא שקדמה לעולם, **זֶהוּ תַּכְלִית הַעֲנוּה, שֶׁהַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ** הוא צמצם אורו על ידי מידה זו שתלויה בתחתונים כדי שיוכלו התחתונים לסבלו, **כְּמוֹ שְׂאֵמְרוּ רְבוּתֵינוּ ז'ל** (מגילה לא.) **'בְּכָל מְקוֹם שְׂאֵתָה מוּצָא גְדֻלְתּוֹ** של הקדוש ברוך הוא - כלומר שהוא מתגדל על התחתונים למלך עליהם, 'שם אתה מוצא ענוותנות', **וְכֹנֵן** ומבאר: **כִּי הַמְּלוּכָה לְהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ שְׂמוּלָךְ עַל כָּל הָעוֹלָמוֹת, הוּא הַקְּטָנָה גְדוּלָה** שהיא השפלה וירידה מבחינת אור אין סוף שהוא למעלה מגבול לבחינת גבול, וכביכול עשה עצמו כאילו צריך לקבל מהנבראים תענוג, והכל מפאת רחמנותו שרצה להשפיע לתחתונים.

וְאֵיתָא בְּזֵהָר (מקץ קצח.) יַעֲקֹב יָדַע שְׂיֵהִיו בְּנָיו בְּגֻלוֹת מִצְרַיִם, וּמְפַרֵשׁ הַזּוֹהַר הַקְּדוֹשׁ, שְׂזֵהוּ (בראשית מב ב) 'וַיֵּרָא יַעֲקֹב כִּי יֵשׁ שְׂבַר בְּמַצְרַיִם,' שבר מלשון שבירה, כְּלוֹמֵר שְׂיֵשׁ נִיצוּצֵי הַקְּדוּשָׁה בְּמַצְרַיִם שְׂנֻפְלוּ בַשְּׂבִירָה, וְזֵהוּ 'כִּי יֵשׁ שְׂבַר', וְצָרִיךְ לְהַעֲלוֹתָם עַל יְדֵי גְלוּת שהגלות היא רוחנית וגם גשמית, והגולה יורד למדרגות התחתונות כדי להעלות את הניצוצות, ולכן ירד יעקב למצרים, כדי שירדו הוא ובניו למצרים להעלות את ניצוצות הקדושה אשר שם, **וְזֵהוּ שְׂאֵמְר יוֹסֵף (בראשית מה ה) 'כִּי לְמַחֲיָה שְׂלַחְנִי, רוּצָה לּוֹמֵר לְהַחֲיִית נִיצוּצוֹת הַקְּדוּשׁוֹת אֵלַיו בְּמַצְרַיִם,'** שהתיקון היה על ידי בחינת יוסף שהוא מרכבה למידת היסוד, שכוללת ומאחדת את כל המידות.

וְזֵהוּ (שם מז יד) 'וַיִּלְקֹט יוֹסֵף אֶת כָּל הַכֶּסֶף' מלשון כיסופים, והיינו ניצוצות הקדושה שהיו משוקעים בתאוות מצרים, וְזֵהוּ מֵה שְׂאֵמְרוּ רַז'ל בְּזוֹהַר (מקץ קצח.) בְּשִׁבְלִי שְׂהַבְטִיחַ הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא לְאַבְרָהָם אָבִינוּ עָלֵינוּ הַשְּׁלוֹם 'וְאַחֲרָי כֵּן יֵצְאוּ בְּרַכְשׁ גְּדוֹל' (בראשית טו יז), עַל כֵּן הִבִּיא רַעֲב בְּכָל הָאָרֶץ כְּדִי לְהִבִּיא רְכוּשׁ גְּדוֹל

וְהוּא מִן הַשְּׂבִירָה התנשאות זאת מביאה אותו לבחינת 'שבירה' שהיא הסתלקות החיות, **רוּצָה לּוֹמֵר, שְׂסוּבֵר שְׂמִמְשִׁיף עֲצָמוּ בְּזָה לְמְדַרְגָּה עֲלִיוֹנָה** שהוא מתגאה על אחרים להיות חשוב בעיניהם ומרגיש בבחינת 'גדלות', **וּבִקְאֻמַּת הוּא מִמְשִׁיף עֲצָמוּ בְּזָה לְמְדַרְגָּה תַּחְתּוֹנָה** שהרי בכך שהוא שואב חיותו מהאחרים שרוצה למלוך עליהם, ומסתלקות מעולותיו העצמיות, והוא נעשה בבחינת "מקבל" מהם שהיא בחינת 'מוחין דקטנות', **וְאֵין זֶה שְׂלָמוֹת** [ומתבאר בזה שזה טעם השבירה, שהמידות נפרדו מהשורש שלהם שהוא הרצון להשפיע, ולכן אירעה בהם השבירה].

ומזה נלמד מוסר השכל, **כִּי כָּל אָדָם צָרִיךְ לְהִמְשִׁיף עֲצָמוּ** בכל עת **לְמְדַרְגָּה עֲלִיוֹנָה מְמִיָּה שְׂהוּא עוֹמֵד עִתָּה,** ובזה מרומם את עצמו ואת העולם לשורשו. **וְזֵהוּ 'הוֹי זָנֵב לְאָרִיוֹת וְכֹנֵן,'** (אבות פ"ד מט"ו) לקבל חיות מהדרגה שלמעלה ממך, 'ואל תהיה ראש לשועלים' לקבל חיות מהדרגה שלמטה ממך, **וְדִי לְמִבִּין.**

וּבִקְאֻמַּת בהקדם הידוע, **שְׂאֵין שׁוּם מִצִּיאוֹת בְּעוֹלָם שְׂלֹא יֵהִיָּה תַּחֲלָה בְּמַחְשַׁבְתָּה קְדוּמָה,** כל המחשבות והדיבורים מתחילת הבריאה עד סוף התיקון השלם הכל חלק ממחשבה קדומה, שמחשבת הקדוש ברוך הוא שקדמה לעולם, היא שורש כל המחשבות, **וְגַם הַגְּדֻלוֹת הַנִּזְכָּר, שֶׁהִיוּ הַמִּידוֹת בְּגֻדְלוֹת מֵה שְׂגֵרָם לָהֶם 'שְׂבִירָה' הָיָה בְּמַחְשַׁבְתָּה הַנִּזְכָּר,** ובהמשך מתבאר שהגדלות שבעולמות העליונים הייתה אמירת 'אנא אמלוך' באופן הראוי, שהוא על מלוכת השם יתברך, דהיינו שהתחתונים ימליכו אותו על עצמם.

וְעַל כֵּן אִמְרוּ רְבוּתֵינוּ ז'ל בענין הגאווה (סוטה ה.) **'בְּשִׂמְתָא מֵאֵן דְּאִית בֵּה,'** שמתא (-לשון קללה) תחול על מי שהוא בעל גאווה **וּבְשִׂמְתָא מֵאֵן דְּלִית בֵּה'** ושמתא תחול על מי שאין בו כלל גאווה, גם לא כפי הצורך (לעבודת השם יתברך - להמליכו ולפארו). **כִּי זֶה הַמִּצִּיאוֹת** של "אנא אמלוך" **יּוֹרֶדֶת לְהִיּוֹת בְּעוֹלָם לְפִי שְׂהִיָּה בְּמַחְשַׁבְתָּה הַנִּזְכָּר,** ונמצא שמי שאין עולה בקרבו כלל מחשבה זאת, אין זה מפני מעלתו, אלא מפני שהוא ב'שמתא' כלומר בריחוק משורש 'המחשבה הקדומה', וממילא אינו יכול להשתמש בה אף במקום הצורך - להמליך את הקדוש ברוך הוא.

אֵף מֵאֵן דְּאִית בֵּה מי שמתעוררת בו מחשבה זאת שהיא 'אנא אמלוך', והוא הרצון למלוך על אחרים ולהתגאות על ידי חסרונותיהם, **צָרִיךְ לְהַעֲלוֹתָה אֶל שְׂרָשָׁה** לקשרה אל המקום שממנו היא יורדת להיות בעולם, שהיא באופן הנכון והמתוקן כמו שיתבאר, **שְׂהִיא הַמַּחְשַׁבְתָּה הַנִּזְכָּרֶת** שקדמה לעולם **שְׂהִיו בָּה שְׂנֵי מַחְשַׁבּוֹת יַחַד** בדווקא, **אֶחָד אֵנָּה**

המאור הגדול לתורת החסידות

סאור זשטש המכואר

כִּי יֵשׁ שְׂבַר בְּמַצְרַיִם

מרכז הזמנות: 1800-22-55-66 להשיג בחנויות הספרים

